

Teema: Kommunikatsiooni jõud – infotehnoloogia

Osa 2: Mõjuvõimas infotehnoloogia

Inglise filosoof ja riigimees Francis Bacon (1561-1626) olevalt öelnud: teadmistes peitub jõud. On tõsi, et juurdepääs teabele ning tänu sellele saadud teadmised mõjutavad oluliselt inimese tegevust ja valikuid. Info kättesaadavuse takistamine või sellega manipuleerimine võib seevastu inimese arengut pidurdada, mõttevabadust piirata ja ka inimõigusi riivata.

Hoiatus! Õppetükk sisaldab linke YouTube'ile jt veebisaitidele. Väljaspoolsete veebisaitide sisu võib muutuda ja selle sobivust õpilastele tuleb kontrollida.

Käesoleva osa õpitulemused

Õpilased õpivad

- mõistma, kuidas infotehnoloogia on mõjutanud olulisi ajaloosündmusi;
- uurima, kuidas kasutatakse IT-vahendeid sotsiaalkriiside korral;
- hindama, milline on infotehnoloogia roll inimõiguste kaitsmisel.

Õppematerjalid

Õppematerjal 4 Facebooki poster

Õppematerjal 5 Ajaloolised kommunikatsioonimeetodid

Õppematerjal 6 Wikileaks'i positiivsed ja negatiivsed aspektid

Klassitöö 1: Tehnoloogia tuleb appi!

Allikas: Kichka, Iisrael © Michel Kichka

Mobiiltelefonid, sülearvutid ja sotsiaalmeedia on muutunud peamiseks töövahendiks inimestele, kes maailma eri paigus võitlevad ebaõigluse vastu ja seisavad oma õiguste eest. Need tehnilised abivahendid võimaldavad meil sekundite jooksul teada saada, mis kusagil mujal parasjagu toimub. Tänu Twitterile ja Facebookile saame olla kursis kõigega, mis toimub meie lähinaabruses või hoopis teises maailma otsas. Info levitamine on oluline, sest nii saame teavet mitte ainult toimuvate sündmuste, vaid ka sündmustes osalejate ja nende eesmärkide kohta. Jagage õppematerjal 4 õpilastele välja ja paluge neil vastata järgmistele küsimustele:

- Mis pildil toimub?
- Mis on karikaturisti peamine sõnum?
- Mida võib selle karikatuuri põhjal arvata infotehnoloogia rolli kohta tänapäeva konfliktiolukordades?

Rühmatöö 1: Info levitamine ja toetajate leidmine

Sajandite jooksul on inimesed jõudnud äratundmiseni, et oma eesmärgile toetajate leidmiseks ja kiiremini sihile jõudmiseks on oluline edastada oma sõnum selgelt ja konkreetselt. Euroopa ajaloo on info levitamine laiale rahvahulgale ja selleks kõige sobivamate tehnoloogiliste vahendite rakendamine aidanud vallandada suuri revolutsioonilisi liikumisi ja pöördelisi sündmusi. Teema edasiarendamiseks moodustage klassis enam-vähem võrdsed rühmad ja jagage välja õppematerjal 5. Andke igale rühmale üks pilt ja laske neil pildil kujutatud teemat edasi uurida. Kui see on tehtud, paluge igal rühmal oma pildist kogu klassile ülevaade anda. Teema käsitlemisel võite kasutada järgmisi suunavaid küsimusi:

- Mis on pildi keskne teema?
- Kes või mis põhjustas pildi loomise?
- Mida püüdsid nende piltide tegijad saavutada? Kas neil õnnestus oma eesmärk täita?
- Miks olid näiteks toodud kommunikatsioonivahendid omal ajal eriti tõhusad?

Klassitöö 2: Tehnoloogia ja sotsiaalne revolutsioon

Alljärgnevas videoklipis räägib Egiptuse ja Ameerika ajakirjanik Mona Eltahawy sotsiaalmeedia rollist Egiptuse diktaatori Hosni Mubarak'i kukutamisel 2011. aastal toimunud sündmuste, nn araabia kevade käigus. Lisaks räägib ta üldisemalt sotsiaalmeedia rollist revolutsioonide ajal. Tänu Mona Eltahawy säutsudele Twitteris said inimesed Egiptuses ja kogu maailmas jooksvalt teavet Egiptuse ajalooliste sündmuste kohta.

<https://www.youtube.com/watch?v=LAlbajRFqUE>

Allikas: Canadian International Council © 2011

Näidake õpilastele videoklippi ja paluge neil vastata järgmistele küsimustele:

- Kuidas saavad inimesed kasutada sotsiaalmeedia vahendeid repressiivse režiimi või diktatuuri vastu võitlemiseks?
- Millist rolli mängib internet pöördelistes olukordades?
- Kas sotsiaalmeedia ja interneti osatähtsusel sotsiaalrevolutsioonide puhul on piiravaid tegureid?
- Videos mainitakse ka varasemate ajaloosündmuste ajal kasutatud kommunikatsioonivahendeid. Milliseid?
- Mida saaksid Twitteri, Facebooki jt sotsiaalmeediaettevõtete juhid teha inimõigusaktivistide toetamiseks kogu maailmas?

Veel üks näide infotehnoloogia olulisest rollist sotsiaalrevolutsioonides on ülemaailmne protestiliikumine Occupy, mis tegi suure läbimurde 2011. aastal, kasutades Twitteris märksõna #Occupy. Kogu maailma aktivistid tegid koostööd, et avaldada meelt sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse vastu, mis pärast 2008. aasta järsku majanduslangust oli veelgi suurenenud.

Allikas: © Shutterstock

Klassitöö 3: Nõukogude Liidu lagunemine ilma sotsiaalmeediata

Internet ja sotsiaalmeedia on vaid üks osa võimalikest vahenditest, mida inimesed saavad kasutada rahvaliikumiste algatamiseks ja rõhujate vastu võitlemiseks. 1989. aastal ei olnud veel sotsiaalmeediavahendeid, kuid Eestis, Lätis ja Leedus tuli kokku üle 2 miljoni inimese, kes üksteisel käest kinni võttes moodustasid Balti keti, mis sümboliseeris nende rahumeelset võitlust Nõukogude Liidu vastu. Neil ei olnud abiks muud, kui inimeste tahtejõud, raadiosaated ja laul „Ärgake, Baltimaad!“. Alljärgnev videoklipp, mille tegi Balti riikide vabadusvõitlust käsitleva kodutööna üks Läti tütarlaps, annab õpilastele sellest Euroopa ajaloo olulisest peatükist hea ülevaate. Ühtlasi on see näide sellest, kuidas sotsiaalmeedia eelsel ajastul oli võimalik rahvahulki tegutsema õhutada. Näidake õpilastele videoklippi ning paluge neil võrrelda Balti riikide vabadusvõitlust eelnevalt käsitletud näidetega, kus kasutati sotsiaalmeedia vahendeid.

<https://www.youtube.com/watch?v=hOxyikrT1MM&spfreload=10>

Filmiklipp: Baltic Way 1989. Achieving the Unthinkable.

Allikas: Youtube

Klassitöö 4: Kuidas jõuda info allikani

2006. aastal lõi organisatsioon Wikileaks oma veebisaidi www.wikileaks.org. Veebisaidi loojateks olid eri riikide ajakirjanikud ja IT-ekspertid, kes peavad tähtsaks sõnavabadust. Saidil saavad inimesed anonüümselt ja turvaliselt üles laadida infot, mis nende arvates võiks avalikkusele huvi pakkuda. Wikileaks asutajad olid mures selle pärast, et meediaväljaanded pole piisavalt sõltumatud ja paljud neist ei julge kritiseerida valitsuste või organisatsioonide tegevust ega anda igakülgset teavet maailmas toimuva kohta. Wikileaks läks ajalukku ajakirjanduse kõige suurema infolekkede avaldamisega. Mittetulundusliku organisatsioonina sõltub Wikileaks avalikest annetustest. Wikileaks veebisaidil on öeldud: „Üks meie tähtsamaid ülesandeid on avaldada koos uudistega algallikatest pärit materjali, et lugejad ja ajaloolased näeksid ka tõendeid.“ Siiski on neid, kes ei pea Wikileaks positiivseks nähtuseks. On riike, kus ollakse mures selle pärast, et info lekitamine, eriti kui see puudutab riigisaladusi, võib inimeste elu ohtu seada.

Näidake õpilastele videoklippi, kus Wikileaks asutaja Julian Assange räägib oma organisatsiooni saavutustest ja tekkinud probleemidest. Seejärel paluge õpilastel vastata järgmistele küsimustele:

<https://www.youtube.com/watch?v=W23e3jqwSk0>

Allikas: CyberSec101

- Kuidas aitab Wikileaks enda valduses olevat infot lekitades kaasa inimeste teavitamisele?
- Kas tundliku ja salastatud teabe avalikustamine üldsusele on alati õigustatud?
- Millised ohud võivad tuleneda tundliku ja salastatud riikliku või sõjalise teabe lekitamisest? Küsimustele vastamise hõlbustamiseks jagage õpilastele õppematerjal 6, mis sisaldab meediakäsitlusi Wikileaksi positiivsetest ja negatiivsetest aspektidest.